

Even More of Your Medicine

הלכות שפת סימן שכה

יז יחולה שנפל

מחמת חליו למשכב (מה) ואין בו סכנה הגה או שיש לו מחוש שמצטער וְחלה ממנו כל גופו, שאז אף-על-פי שהולך, נפול למשכב דמי (המגיד פ"ב), (ס) (מו) אומרים לאינו-יהודי (מז) לעשות לו רפואה, אבל אין מחללין עליו את השבת באסור דאורייתא (מה) אפלו יש בו סכנת (מט) אבר. ולחלל עליו ישואל (נ) באסור דרבנן בידיים, ויש מתירים (נא) אפלו אין בו סכנת (נב) אבר. ויש אומרים שאם יש בו סכנת אבר עושין (נג) ואם אין בו סכנת אבר אין עושין. ויש אומרים שאם אין בו סכנת אבר (נד) עושין בשנוי, ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא שנוי. ויש אומרים אפלו יש בו סכנת אבר אין עושין לו דבר שהוא (נה) נסמך למלאכה דאורייתא, ודברים (נו) שאין בהם סמך מלאכה עושין אפלו אין בו סכנת אבר. ודברי (נו) הסבא השלישית נראין:

משנה ברורה

(נד) עושין בשנוי. הינו האסור דרבנן, ואין צריך לחפש אתר אינו-יהודי: (נה) נסמך למלאכה דאורייתא. כגון לכול עין [בסוף החלי שאין בו סכנה, וכדלעיל בסעיף ט], שהוא ככותב: (נו) שאין בהם וכי. כגון הני שמבארין בסעיף מג, עין שם: (נז) הסבא השלישית. הינו שמתר לעשות אפלו כל השבותים, ורק על-ידי שנוי, אם הוא חלי כל הגוף ואין בו סכנת אבר, ואם יש בו סכנת אבר אין צריך שנוי כלל, וכן פסקו הש"י ומגן-אברהם, וכן כתב הגר"א שדעה זו עקר שהיא דעת רב הפוסקים:

פרק לג

דיני חולה שאין בו סכנה

מיהו חולה שאין בו סכנה

א. לחולה שאין בו סכנה נחשב:

- (א) מי שנפל למשכב מחמת חוליו (א):
- (ב) הסובל מחום למעלה מהרגיל אצלו (ב) — וראה לעיל פרק לב סעיף יא (א) — ואפילו לא נפל למשכב, אבל כרגיל אין יוצאים מפתח הבית מחמת מחלה זו (ג):
- (ג) הסובל מכאב עד שנחלש כל גופו, ואפילו לא נפל למשכב (ד). כגון הסובל ממיגרנה (ה):
- (ד) המתהלך כבריא, אבל עלול ליפול למשכב אם לא יקבל טיפול בעוד מועד (גם אם לא נשקפת כל סכנה לחייו), כגון חולה קצרת (אסטמה), סכרת, דלקת פרקים, הסובל ממחלת-לב שאינה מסוכנת (ו):
- (ה) מי שקיימת אצלו סכנת-אבר * (ז), והוא שברור, כי לא תפתח מזה כל סכנת חיים (ט). כגון שבר-עצם שאינו פתוח, ושאין בו כל תזוזה של קצות שברי העצם, ולדעת הרופא אין לחשוש להחמרת מצב החולה, אם הטיפול יושהה עד הערב;
- (ז) הסובל מדלקת-עיניים, ודינו יבואר להלן בפרק לד סעיף ח;
- (ח) יולדת מן היום השמיני ללידתה עד סוף שלשים יום ללידתה, וכמבואר להלן בפרק לו סעיף טו;
- (ט) ילד קטן, ויבוארו דיניו להלן בפרק לו.

מה מותר לעשות בשבת וביו"ט לצורך החולה שאין בו סכנה ומה אסור לעשות

ב. חולה שאין בו סכנה, אם אין אפשרות לעשות צורכי רפואתו על-ידי יהודי בהיתר (י), עושין לו כל צרכיו (יא) על-ידי נכרי, ואפילו דבר שהוא מלאכה גמורה מן התורה (יב), והוא שצריך אותם בשבת, ולא לצורך מוצאי-שבת (יג), ויבוארו דיניו להלן פרק לח סעיפים דייב. אבל יהודי לא יחלל את השבת במלאכה גמורה שאסורה מן התורה (יד), אפילו יש בו סכנת-אבר (טו), כל שברור שלא תפתח מזה סכנה לכל הגוף (טז), ואסור לו לעשות מלאכה דאורייתא אפילו בשינוי, שלא כדרך עשייתה בחול (יז) (ואמנם יש מגדולי הפוסקים המתירים ליהודי לעשות צורכי רפואתו של חולה שאין בו סכנה, גם אם עשייתם קשורה במלאכה דאורייתא, והוא שיעשה שלא כדרך עשייתה בחול) (יח). ובאשר לעשיית צרכי החולה על-ידי יהודי בדבר שאין בו אלא איסור * דרבנן*, יש להבדיל בין מקרה שיש בו סכנת-אבר, וכנ"ל סעיף א (ה), שבו מותר לעשות לצורך רפואתו אפילו מבלי לשנות מהרגיל בימות החול (כא) לבין מקרה שאין בו סכנת-אבר, וכמבואר לעיל סעיף א (א"ד), שאז מותר לעשות איסור דרבנן לצורך רפואתו של החולה, אבל רק אם ישנה ממד שרגיל לעשות בימות החול (כב), ואם אי-אפשר לשנות מהרגיל — יעשו על-ידי נכרי, ורק אם אין נכרי — יעשו היהודי אף בלי שינוי (כג).

ג. לפיכך, אסור בשבת לטלפן לרופא (כג*), אסור לנסוע במכונית לקנוח תרופות, אסור להדליק ולכבות (כד) אור לצורך החולה, אסור לעשות צילומים. לשים גבס וכיו"ב, אם אין הרופא דורש לעשות זאת מיד מחשש סכנה לחיי החולה, מכיון שכל הדברים האלה קשורים באיסורי תורה.

ד. מותר לקחת תרופות (כה), כגון גלולות, סירופ, וטיפות (כה*), ומותר לערבב מייחמצן (כו) במים כדי לגרגר בהם*.

אם אין לו התרופות בביתו, וגם אצל שכנו אי-אפשר להשיגן, מותר להיכנס לבית-מרקחת (בלי שרופא יהודי יכתוב מירשם, כי לזה אין כל היתר) כדי לקבלן, וראה לעיל פרק לב סעיף נה, ובלבד שלא יעביר את התרופות דרך רשות-הרבים, מקום שאסור לטלטל בו (כז*).

מותר לקרוע את נייר-העטיפה שמסביב לגלולה (כח), אבל לא יקרע במקום האותיות (כט).

ומותר לחתוך גלולה או פתילה לשני חצאים שווים, כדי להשתמש רק בחצייה, ואין בזה משום איסור מחתך (ל).

מותר לפורר גלולה (לא) ולהמיסה (לב) בתוך מים, אבל אל יערבב את האבקה במים מועטים (לג), אלא יעשה בלילה רכה יותר.

ז. מותר להזריק לחולה שאין בו סכנה זריקה תת-עורית או תוך-שרירית, אבל אסור להזריק זריקה בווריד (אינטראווינוזית) (לט).

ואסור לבקש מרופא מירשם עבור זריקות אלו, וכן אסור לנסוע כדי להביאן, ובענין ניקוי מקום ההזרקה, ראה להלן סעיף י.

י. אסור לנקות את מקום ההזרקה בצמר-גפן ספוג כוהל, משום איסור סחיטה (מז), אלא ישתמש בחומר סינטטי שאינו ספיג, או ישפוך קצת כוהל על מקום ההזרקה, ואחר ינגבו בצמר-גפן (מה). ומותר להשתמש לצורך זה גם בנייר ספוג כוהל המוכן לכך (מז). וכן מותר להשתמש לצורך זה ביוד (מז) (אופן השימוש ביוד כשימוש בכוהל, ומותר לקחת מכחול שסיביו עשויים תומר סינטטי, לטובלו ביוד ולנקות בו) (מח).

יא. מותר להכניס לגוף האדם החולה פתילות מוכנות (מט), אבל אסור להכין פתילה (1).

יב. הסובל משלשול חזק או מקלקול קיבה, מותר לעשות לו חוקן במי-מלח או בתה (נא) — ומותר להכין את מי-המלח בשבת (נב), וכן מותר לשפוך לצורך זה תמצית-תה לתוך מים, או מים על תמצית-תה, ואין בכך משום איסור צביעה (נג) — וגם מותר לו לקחת תרופות אחרות (נד).
תינוק הסובל משלשול חזק, הריהו נחשב לחולה שיש בו סכנה (נה), ויש להיוועץ מיד ברופא.

יג. חולה שאין בו סכנה מותר לו למרוח קמפור (נו) כדי לשכך כאב (נז), אם ביד ואם בעזרת חומר לא-ספוגי, אבל אל לו למרוח כל (נח) משחה (נח*).

יד. תחבושת שמשוחה עליה משחה מבעוד יום*, מותר לתתה על גוף

החולה (נט), או על-גבי פצע הגורם לכאב מרובה עד שנחלש כל גופו (ס) (לענין פצעים שטחיים, ראה להלן פרק לה). לא הכין תחבושת — מותר להוציא את המשחה משפופרתה (סא) ולתתה על גוף החולה, על הפצע, או על-גבי הגזה, וכן מותר להוציאה ממכלה במקל וליתן אותה במקום הדרוש (סב). אבל יש להיזהר מאד בכל זה שלא למרוח את המשחה על גוף האדם או על הגזה. ומותר לשים תחבושת על המשחה שעל גוף האדם, וליתן לן בה אם אמנם המשחה נמרחת על-ידי זה (גט).

בענין השימוש בתחבושת ואיספלנית — ראה להלן פרק לה סעיפים כ-כח.

טז. מותר להשתמש בבקבוק-חם (ויש להיזהר שהבקבוק יהיה יבש לגמרי בשעה שממלא אותו) (טז) נגד כאב-בטן (אחרי התייעצות עם רופא) או כאב-אוזן (סה), וכן מותר להשתמש בבקבוק גומי שמכיל קרח, נגד חום, ומותר להקטין גושי קרח כדי להכניסם לבקבוק (טז).

בענין השימוש בתחבושת ואיספלנית — ראה להלן פרק לה סעיפים כ-כט.

טז. מי שמצטער הרבה מחוסר שינה, מותר לו לקחת כדורי-שינה (טז).

יז. עצם שנתפרקה מחיבורה, מותר להחזירה למקומה, מכיון שיש בזה משום סכנת־אבר (פס). ולפעמים גם משום סכנת־נפשות (טט). ואם לפי דעת הרופא אין בזה אלא סכנת־אבר, ויש צורך להרדים את החולה, יש לעשות את ההרדמה באופן שיש בו רק איסור דרבנן. אבל כל שיש בו משום סכנת־נפשות או רק חשש לסכנה — מותר לעשות את ההרדמה אפילו אם יש בעשייתה משום איסור תורה.

יח. עצם שנשברה, גם אם ברור, כי אין בכך משום סכנה לכל הגוף (ע), מותר לחובשה בתחבושת זמנית כדי להחזיקה (עא), וכן מותר לקושרה כדי להרים מקום השבר, וטוב שלא לקושרה בקשר כפול (עב) אלא רק בעניבה, או לחבר את התחבושת בסיכת־בטחון (עג). ואם רגילים להחליף את התחבושת בכל יום — מותר אף לקושרה בקשר כפול (עד), וראה להלן פרק לה סעיף א.

יט. במקרה של נקע או צביטה עם כאב חזק עד שנחלש כל הגוף, או במקרה של דלקת, כגון דלקת ורידים, שגורמת לכאב חזק, וכנ"ל, מותר לעשות קומפרסים (עה). וכיצד יעשה? ישתמש במטליות שהורטבו מבעוד יום (עה*). וראה להלן. אין לו מטליות כאלה, מותר להכניס מטליות יבשות בתוך משקין צבועים (עו) (אבל אין לצבוע מים בשבת לשם כך) (עז). אם אין גם משקין צבועים, יתן את המטליות, נקיות מכל לכלוך, במקום המתאים בגוף החולה וירטיבן שם, ואם אי־אפשר לעשות כן, יש מקום להקל ולהתיר הרטבת המטליות אף במים נקיים, לפני נתינתן בגוף החולה, והוא שתהיינה נקיות לגמרי (עח). ובכל אופן צריך להיזהר שלא לסחוט את המטליות (עט), ורק אם הן רטובות מדי, והמים שבהם הורטבו המטליות הם צבועים, מותר לסחוטן לתוך הכיור או על־גבי הרצפה, אבל לא לתוך כלי (פ).

כ. מותר לבדוק שתן של חולה במיני קיסמים מיוחדים לכך, אשר בעזרתם ניתן להכיר, אם אין בשתן עקבות דם או סוכר וכדו' (פא). אבל אין להשתמש לצורך בדיקה זו בכדורים המיוחדים לכך, אם אמנם הם מכילים חומר אשר מביא את השתן לרתיחה (פב). ויש מי שמפקפק גם בבדיקת שתן בעזרת מיני קיסמים (פג), אלא אם הוא עושה כן כדי למנוע סכנת־נפשות, או אפילו רק ספק סכנת־נפשות.

כא. חולה במחלת הסכרת, אשר מקבל לפני כל ארוחה זריקה על־מנת להוריד את כמות הסוכר שבדמו, מותר להזריק לו גם בשבת (פד), וראה לעיל סעיפים ז"י.

כב. חולה במחלת הקצרת, מותר לו להפעיל מכונה (פה) (ובמקום של סכנה — אף חשמלית) עם חומר מרפא, כדי להקל עליו את הנשימה, ומותר להשתמש בה אפילו ביום־הכיפורים (פז).

וכן מותר לו להשתמש בקפסולות עם חומר מרפא (בדרך כלל: לומדול), הגם שלצורך השימוש בהן עליו לנקבן במחטים הנמצאות בתוך המכשיר המיועד לכך כדי להוציא את האבקה מן הקפסולות (פח).

כג. חולה אשר הרופא ציוה עליו שלא לצאת מפתח ביתו מבלי לקחת אתו תרופות מסויימות למקרה הצורך, ואין עירוב במקום, ראה להלן פרק מ סעיף ז כיצד ינהג.

Laws Relating to Persons Who Are Ill, But Whose Lives Are Not in Danger

DEFINITION OF A PERSON WHO IS ILL BUT WHOSE LIFE IS NOT IN DANGER

1. The following are considered by the Halacha to be persons who are ill but without danger to their lives (unless, of course, they come within the categories described in Chapter 32, paragraphs 8 to 16, in which case their lives are considered to be in danger, and one must act as set out in that chapter):
 - a. a person who is confined to bed on account of his illness;
 - b. somebody who, although not confined to bed, is suffering from what for him is an above-normal temperature, if the same complaint would, as a rule, inhibit a person from leaving tYie house (compare Chapter 32, paragraphs ha, lib and 12a);
 - c. an individual who, although not confined to bed, is suffering from pain to such an extent that his whole body feels weakened, as in the case of a migraine attack;
 - d. someone who walks about like a healthy person but is liable to become confined to bed if he does not receive treatment in time, as where he suffers from
 - 1) asthma,
 - 2) diabetes,
 - 3) rheumatic fever or
 - 4) a heart disease which does not endanger life;
 - e.
 - 1) a person who is in danger of losing the normal use* of one of his limbs or organs, provided the facts are such that
 - a) the danger to the limb or organ will clearly not develop into a danger to the patient's life and,
 - b) in the doctor's view, there is no fear that delaying treatment until the evening will bring about a deterioration in the patient's condition to a state where his life will be in danger;
 - 2) this could occur, for example, in the case of a simple fracture, with no displacement of the broken ends of the bone (see Chapter 32, paragraph lie);
 - f. someone who is suffering from an eye inflammation (the treatment of which is discussed in Chapter 34, paragraph 8);
 - g. a woman who has given birth to a baby, from the eighth day after the birth until the expiry of thirty days after the birth, as explained in Chapter 36, paragraph 15;
 - h. a small child, as discussed in detail in Chapter 37.

WHAT MAY AND WHAT MAY NOT BE DONE ON SHABBATH AND YOM TOV FOR A PERSON WHO IS ILL BUT WHOSE LIFE IS NOT IN DANGER

2.
 - a.
 - 1) Whenever possible, the medical needs of a person general rule who is ill, but not dangerously so, should be attended to without infringing any prohibitions.
 - 2) Where this is not possible, one may attend to all of the patient's needs through the agency of a non-Jew.
 - a) The non-Jew's services should be used only to do things which are required for the patient on Shabbath, and not things which are required for after Shabbath.
 - b) When the use of his services is permitted, the non-Jew may be employed even to perform an act which is the subject of a Torah prohibition.
 - c) The rules regarding the use of a non-Jew in these cases are discussed in Chapter 38, paragraphs 4 to 12.
 - 1) A Jew must not violate Shabbath by committing an act forbidden by the Torah, even if the patient is in danger of losing the use of a limb or organ, so long as it is clear that no danger to his life will develop as a result.
 - 2) If the act does involve a Torah prohibition, then,
 - a) according to one view, even varying its method of performance from that normally adopted does not make it permissible, whereas
 - b) other great halachic authorities hold that the medical needs of a person who is ill, albeit not in danger of his life, justify the performance of such an act, provided the variation is introduced.
 - c. As to the infringement of Rabbinical* prohibitions** for a person who is ill, but not dangerously so, the situation is as follows:
 - 1) In a case where there is a risk that the patient will lose the normal use of a limb or organ (as in paragraph le above),

- a) one may, for the purpose of attending to his medical needs, perform an act which is the subject of a Rabbinical prohibition, and
 - b) one need not even introduce a variation into the manner one would adopt on an ordinary day of the week.
- 2) In a case (such as those described in paragraph 1a-d above) where there is no such risk to a limb or organ,
- a) one may, for the purpose of attending to the patient's medical needs, perform an act which is the subject of a Rabbinical prohibition but should introduce a variation into the way in which one would perform it on an ordinary day of the week;
 - b) if it is impossible to introduce a variation, one should have the act performed through the agency of a non-Jew;
 - c) only if there is no non-Jew available may the act be performed by a Jew without variation.
3. Owing to the fact that one may not transgress a Torah prohibition for a patient who is ill but whose life is not in danger, one is not allowed, on Shabbath, to do the following for him:
- a. telephone the doctor;
 - b. drive in one's car to buy medicines;
 - c. turn the light on or off;
 - d. take X-ray photographs;
 - e. put on a plaster cast.
4. a. A person who is ill may take medicine,* such as pills, syrups and drops, even though his life is not in danger.
- b. If one does not have the requisite medicines in the house, and one cannot obtain them from a neighbor, one may go into a pharmacy to acquire them, but
 - 1) a Jewish doctor must on no account write out a prescription for them,
 - 2) one is not permitted to bring the medicines or anything else through a reshuth ha-rabbim and,
 - 3) as far as payment for the medicines is concerned, one should proceed as set out in Chapter 32, paragraph 55, except that one may not write a check.
 - c. One may tear the wrapping around a pill but should make every effort to tear it only in a place where there is no lettering.
 - d. One may cut a pill or a suppository in half (even if one is particular to cut it into two equal halves), with the object of using only one half, or one half at a time.
 - e.
 - 1) One may crumble a pill and dissolve it in water;
 - 2) however, one should not mix the crumbled pill (or any other powder) with only a small quantity of water, but should make a thinner solution.
 - f. Hydrogen peroxide may be mixed with water for gargling.
7. a. 1) One is allowed to give a patient who is ill, but not seriously so, a subcutaneous or intramuscular injection.
- 2) One should not give him an intravenous injection.
 - b. 1) It is forbidden to ask a Jewish doctor for a prescription for any of these injections on Shabbath or Yom Toy (when the patient is not dangerously ill).
 - 2) It is also forbidden to drive in one's car to bring them.
 - 3) With regard to cleaning the skin around the area where the injection is given, see paragraph 10 below.
8. a. In the event that it is going to be necessary to give the patient an injection on Shabbath, one should, when-ever possible, notify the nurse (if she is Jewish) in advance, so that she can prepare the syringe and the needles before Shabbath begins. b. If the nurse has not made the necessary preparations, there is room for being lenient and allowing her
- 1) to transfer boiling water from an urn standing on the fire into an empty saucepan,
 - 2) to place the syringe and needles in the saucepan and
 - 3) to stand it on the (covered) fire.
- (See Chapter 1, paragraphs 16, 18 to 20 and 46.)
9. a. Whenever possible, the nurse should insert the needle into the syringe before Shabbath com-

mences, pro-vided it can be kept sterile. b. When this is not practicable, there is room for being lenient and allowing her to insert the needle into the syringe even on Shabbath.

10. a. One should not clean the skin around the area where the injection is given with alcohol-soaked absorbent cotton (cotton wool), because of the prohibition against squeezing the alcohol out of the cotton.

b. One may use a non-absorbent, synthetic material (such as a plastic bag) for the purpose.

c. Another method is to pour a little alcohol onto the skin and wipe it dry with absorbent cotton.

d. One may also wipe the area clean with a specially prepared, alcohol-impregnated paper pad. (Compare Chapter 14, paragraph 33.)

e. Iodine can be used in the same way as alcohol to prevent infection.

1. One is allowed to dip a brush with bristles made of synthetic fibers into iodine (or alcohol) and to disinfect the skin with that.

11. a. One is permitted to insert ready-made suppositories into the patient's body, but b. one may not shape material into the form of a suppository.

12. a. A person suffering from severe diarrhea or indigestion may take medication.

b. 1) One may give him an enema made from salt water or tea.

2) One may also

a) prepare the salt water on Shabbath or

b) pour tea essence into water on Shabbath for this purpose, or water onto tea essence, and this is not an infringement of the prohibition against coloring on Shabbath.

c. A child who is suffering from severe diarrhea is to be treated as a person whose life is in danger, and a doctor should be consulted immediately.

13. a. Someone who is ill, although not dangerously so, may rub liquid camphor on his skin to soothe

pain. b. He may do this by hand or with the aid of some non-absorbent material.

c. He is not allowed to rub himself with ointment.

14. a. 1) A dressing on which ointment was spread before the beginning of Shabbath* may be applied to the body of a person who is ill, even though his life is not in danger.

2) Thus, it may be applied to a wound which causes the patient so much pain that his whole body is weakened. (For the treatment of superficial wounds see Chapter 35.)

b. If one has not prepared a dressing, one may

1) squeeze ointment out of a tube or

2) take it out of its container with a stick, and put it onto the patient's body, for instance onto a wound, or onto the gauze of a dressing.

c. 1) When engaging in the above activities, one should be extremely careful not to smear the ointment onto the body or onto the gauze.

2) Nevertheless, one may apply a dressing to the skin and need not be concerned if ointment underneath is thereby spread over the dressing and the skin.

d. For the use of adhesive bandages and other dressings, see Chapter 35, paragraphs 20 to 29.

15. a. 1) One may use a hot-water bottle to assuage the pain from a bad stomachache (after consulting a doctor) or from a severe earache, but

2) one should take care that the inside of the bottle is perfectly dry before it is filled. b. 1) One may also fill the bottle with ice and use it to bring down a fever.

2) Furthermore, lumps of ice may be made smaller, so that they will go into the bottle.

16. A person who suffers greatly from lack of sleep may take sleeping pills.

17. a. 1) A bone which has become dislocated from its joint may be put back in its place, because the dislocation endangers the limb.

2) Sometimes, there may even be a risk to the patient's life. b. When there is a need to anesthetize the patient, then,

1) if, in the doctor's opinion, there is no danger to life, but only to a limb, the anesthetic should be administered in such a way that only Rabbinical prohibitions are transgressed, but,

2) if there is the slightest fear of a possible risk to life, the anesthetic may be administered even when it involves the infringement of a Torah prohibition.

18. a. One may put a dressing on a broken bone, to hold it firmly in position, even if the fracture is clearly not a danger to the whole body.

b. One may also tie a dressing or a sling, to keep the fracture in a raised position.

c. However, one should not tie it with a double knot, unless the practice is to change it every day.

d. One may also secure a dressing or a sling with a safety-pin. (See Chapter 15, paragraph 70.)

e. See also Chapter 35, paragraph 22.

19. a. In certain cases where one is suffering from a severe pain to such an extent that one's whole body feels weak, one may make a compress, but one should do so in accordance with the instructions set out below.

b. This may be necessary where a pain of such severity results, for example, from

1) a sprain,

2) having caught one's finger in a door or

3) superficial phlebitis, or some other inflammation.

c. When making a compress, one should take care not to squeeze it out, except in the limited circumstances specified in h below.

d. Where possible, compresses should be made from pieces of cloth which were made wet before Shabbath began.

e. If one has no such cloths, one may put dry cloths into colored liquid to wet them (but one should not color water on Shabbath for this purpose).

1. If one has no colored liquid either, one should apply the dry cloths to the appropriate part of the patient's body and wet them there, but the cloths must be absolutely clean.

g. If it is impossible to do this, there is room for taking a lenient attitude and permitting the wetting of the cloths before they are applied to the patient's body, even with clean water, but only if the cloths are absolutely clean.

h. The only circumstances in which one may squeeze out the cloths are when all of the following factors are present:

1) the cloths are too wet for use as a compress;

2) the liquid which has been used to wet the cloths is colored;

3) one squeezes the cloths out into a sink, or onto the floor, but not into a clean receptacle.

20. a. One may test a patient's urine with special dipsticks, by means of which one can tell whether the urine contains traces of blood, sugar and so forth.

b. One should not, however, make such a test with the aid of tablets specially intended for that purpose if they contain a substance which makes the urine boil.

c. Moreover, there are those who question the propriety of making urine tests even with dipsticks, unless the tests are done to prevent a danger, or even a possible danger, to life.

21. A person suffering from diabetes, who receives an injection before each meal to reduce the quantity of sugar in his blood, may be given that injection on Shabbath too. (See paragraphs 7 to 10 above.)

22. a. A person suffering from asthma may operate a "spinhaler" (and, if there is a danger to life, even an electrically powered apparatus) containing a medicinal substance to alleviate his breathing difficulties.

b. He may use it even on Yom Kippur.

c. He may also use capsules which are punctured by needles inside the apparatus, to release the powder they contain.

23. Where there is no eiruv, a person ordered by the doctor not to leave the house unless he takes with him specified medicines, for use in case of need, should conduct himself as set out in Chapter 40, paragraph 7

